

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016361062

Дата перевірки:
14.06.2024 18:01:04 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
14.06.2024 18:01:33 EEST

ID користувача:
100011298

Назва документа: ДП Задорожня І

Кількість сторінок: 48 Кількість слів: 9799 Кількість символів: 78197 Розмір файлу: 94.17 KB ID файлу: 1016165941

16% Схожість

Найбільша схожість: 3.7% з Інтернет-джерелом (<http://sht.odessa.ua/docs/Articles/Chupryn,%20Muromets.pdf>)

15.7% Джерела з Інтернету 220 ..... Сторінка 50

0.97% Джерела з Бібліотеки 92 ..... Сторінка 52

2.19% Цитат

Цитати 8 ..... Сторінка 53

Не знайдено жодних посилань

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

ЗМІСТ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Повномасштабна війна росії проти України триває вже понад 270 днів. Внаслідок дій агресора мільйони українців були змушені залишити свої домівки, роботу та загалом звичне життя. Зростання рівня безробіття, соціальне відчуження, гендерна нерівність, дискримінація на робочому місці, поширення бідності – серед головних негативних соціальних наслідків війни. У Міжнародній організації праці підраховали, що через війну в Україні було втрачено майже 5 млн робочих місць.

Загалом, феномен безробіття – найбільш гостра проблема, з якою стикається сьогодні населення України. Якщо раніше причиною такого розповсюдженого явища була неефективність використання робочої сили в минулому і відсутність економічних умов, які б дали змогу людям застосовувати свої навички у продуктивній роботі за пристойну плату, то сьогодні війна. І сьогодні безробіття у нашій країні набуває масового характеру та складає реальну загрозу для державного та суспільного благополуччя.

Тому одним із актуальних питань сьогодення є проблема соціального захисту безробітних, на який згідно ст. 46 Конституції України громадяни мають право, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших передбачених законом випадках.

Ситуація на ринку праці є узагальнюючою характеристикою перебігу соціально-економічних процесів у суспільстві. Стабільна ситуація на ринку праці, можливості повної продуктивної зайнятості – важливі складові соціальної безпеки на всіх рівнях: людини, суспільства, держави. В умовах реформування країни, становлення ринкових відносин мільйони людей потребують соціальної допомоги і захисту.

За цих обставин особливого значення набуває організація і продуктивна

3

реалізація соціальної роботи у сфері зайнятості і безробіття. Зауважимо, що соціальна робота включає не тільки практичну діяльність із надання допомоги, підтримки, соціального захисту населення, а і теорію, загальноосвітній процес в області соціальної роботи. Кожен із цих компонентів містить знання, вміння, засоби систематизації знань, а також їх засвоєння з метою вирішення соціальних проблем різних груп населення.

Сутність процесів безробіття активно досліджуються в працях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Серед вітчизняних учених, які зробили свій вклад у дослідження даної тематики, слід назвати: В.В. Андріїву, О.С. Арсентьєву, Н.Б. Болотіну, І.О. Гуменюк, О.В. Москаленко, С.М. Прилипка, С.М. Синчук, Б.І. Сташківа, О.В. Тищенко, Р.І. Шабанова, Л.П. Шумну, В.В. Юровську, О.М. Ярошенка та ін. Таким чином, актуальність даної теми зумовлена сучасним станом соціального захисту безробітних і стрімким зростанням самого безробіття в нашій країні.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є комплексний аналіз наслідків безробіття як негативного соціального явища та особливості соціальної роботи з безробітним населенням.

Об'єкт дослідження – безробіття як соціальне явище.

Предмет дослідження – соціальний захист та підтримка безробітних осіб.

Методи дослідження. При написанні магістерської роботи були використані такі методи: аналіз і синтез науково-теоретичних джерел з проблем дослідження, порівняння й узагальнення науково-теоретичних даних, емпіричні (експертне інтерв'ю).

Наукова новизна представлена в емпіричному дослідженні проблеми зайнятості та безробіття осіб з інвалідністю.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні висновків та пропозицій наукового дослідження при організації соціальної роботи з особами з інвалідністю та безробітними у центрах зайнятості.

Апробація результатів дослідження. Зміст та основні результати

магістерського дослідження обговорювались автором на таких науково-практичних конференціях: 1) V Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю м. Полтава, Полтавський інститут економіки і права, 5-6 грудня 2023 року та 2) Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу: (м. Полтава, 15-16 травня 2024 р.).

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1**БЕЗРОБІТТЯ ЯК КОМПЛЕКСНА СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА****1.1. Безробіття: поняття, сутність, види**

Згідно із оприлюдненими даними, у 2023 році послугами Державної служби зайнятості скористалися 483,2 тис. зареєстрованих безробітних проти 867,6 тис. роком раніше.

Безробіття – це соціально-економічне явище, за якого частина населення, що вважається працездатною (економічно-активне населення) не може знайти роботу, і тим самим, поповнює резервний запас праці, стаючи відносно надлишковим щодо ефективності капіталу [33].

Тобто під безробіттям можна розуміти дисбаланс попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці, в наслідок якого з'являється категорія населення, яка не може реалізувати свій трудовий потенціал [25].

Безробітною можна вважати ту людину, що досягла трудового віку має бажання і може працювати, але не має місця працевлаштування [19].

Все населення країни можна поділити на дві категорії: економічно активне населення (робоча сила), та економічно неактивне населення (особи, що поза робочою силою). В свою чергу економічно активне населення складається саме з безробітних та зайнятих, тобто осіб, що мають місце працевлаштування [4].

В Україні до економічно неактивного населення, тобто до осіб, яких не можна класифікувати як безробітних чи зайнятих, відносяться такі категорії громадян:

- люди непрацездатного віку (молодші 16 років) - непрацездатні (категорія громадян, що ніколи за станом здоров'я ніколи не працювали або припинили працювати);
- пенсіонери, що вийшли на пенсію на пільгових умовах;
- учні, студенти, курсанти, які навчаються в денних навчальних

6

зкладах;

- люди з обмеженими можливостями, що отримують допомогу;
- категорія громадян, що зайняті веденням домашнього господарства, доглядом за дітьми або хворими родичами;
- люди, що не могли знайти роботу або припинили її пошук у зв'язку з неможливістю працевлаштуватися, але готові і можуть працювати;
- особи, що не мають необхідності в отриманні місця працевлаштування

[1]

Є дві основні групи безробіття: – абсолютне безробіття — виникає при наявності дефіциту робочих місць. – відносне безробіття – вид безробіття коли в є розшарування надлишку та дефіциту робочої сили по території країни. Загалом є дуже багато видів безробіття, проте є два види, що можуть включати в себе інші. Зокрема такі:

Добровільне безробіття – це вид безробіття, за якого особа, що входить до складу робочої сили, виявляє бажання бути тимчасово не працевлаштованою, за наявності умов праці, які для неї не є прийнятними [3].

Вимушене безробіття – це такий вид безробіття, за якого людина, котра є частиною робочої сили країни, не має постійного місця зайнятості через причини, які не залежать від неї [3].

За соціально-економічним змістом слід розрізнити:

Фрикційне безробіття – вид безробіття, що спричинене добровільною зміною місця працевлаштування чи виду діяльності. Воно вважається короткочасним і пов'язане з неповною інформованістю про існуючі вільні місця працевлаштування на ринку праці.

Структурне безробіття – спричиняється наявністю достатньої кількості робочих місць, але за невідповідності пропозиції робочої сили попиту, яка спричинена професійною невідповідністю чи географічними особливостями місця роботи. Такий вид, як правило, є довгостроковим.

Циклічне безробіття – безробіття викликане загальним спадом

7

виробництва, що знижує попит на робочу силу. Це відбувається внаслідок загального зниження попиту на товари та послуги.

Інституціональне безробіття – як вид фрикційного безробіття, пов'язане з недосконалістю податкової системи та встановленню високих соціальних виплат, що не заохочують людей шукати місце працевлаштування [40]. Незалежно від заходів спрямованих урівноваження пропозиції та попиту робочої сили залишатиметься фрикційне та структурне безробіття у зв'язку з різноманітністю особливостей та потреб роботодавців та осіб.

Ці два види безробіття в сумі складають природне безробіття. Тобто таке безробіття, за якого виникає повна зайнятість (при наявності якої ефективно використовуються людські ресурси та залишається конкуренція на ринку праці), досягається потенціальний обсяг виробництва та немає інфляції. Також можна охарактеризувати таке безробіття, як вид безробіття за умов макроекономічної рівноваги [50]. Допустима норма такого виду безробіття становить 4-6% економічно-активного населення, що не впливає на економіку чи соціальні процеси.

До 9 видів безробіття, що не мають суттєвого впливу на економічну ситуацію в країні відносять:

- Сезонне безробіття - форма безробіття спричинена умовами виробництва в певних галузях.
- Технологічне безробіття – пов'язане з удосконаленням технології, через яке проводиться підбір кваліфікованих кадрів.
- Молодіжне безробіття – пов'язане з входом на ринок праці молодих спеціалістів, котрі не можуть отримати роботу через брак досвіду чи достатньої кваліфікації і потребу пільгових умов праці [39].

Також слід взяти до уваги такі форми безробіття як відкрите та приховане:

Відкрите безробіття – ситуація, за якої особи, які не є мають місця працевлаштування, офіційно реєструється у службі зайнятості. Приховане безробіття пов'язане припиненням особами спроб знайти місце

працевлаштування через неможливість працевлаштуватися протягом певного часу [22].

В свою чергу приховане безробіття можна також поділити на групи: - Неповну зайнятість вимушеного характеру, тобто ситуацію, коли людина працює не повний робочий день чи тиждень.

Кваліфікаційне безробіття – робота не за спеціальністю чи рівнем кваліфікаційної підготовки.

Функціональне безробіття – вид безробіття, за якого зарахований на посаду працівник фактично є лише присутнім на роботі та не виконує своїх обов'язків [33].

Приховане безробіття є дуже загрозливим для економіки. Хоч в цілому картина рівня безробіття може бути позитивною, наявність прихованого безробіття призводить до певних зрушень в економіці. Водночас не відбувається перерозподіл робочої сили та реструктуризація виробництва, що не дозволяє вирішити цю проблему чи пригальмувати темпи її росту.

Нарешті, різноманітні наслідки безробіття як на макро-, так і на мікрорівні диференціюються у залежності від його типу. Зокрема, на наш погляд, особливу увагу слід приділяти вивченню наслідків таких видів безробіття, як застійне (хронічне), циклічне, приховане.

Отже, розглянемо основні деструктивні наслідки безробіття на основі запропонованої методології.

На *макрорівні*, в економічному плані безробіття варто розглядати як симптом і водночас як фактор кризових явищ у системі суспільного виробництва. Так, наявність безробіття у більш-менш значних масштабах вказує на такі економічні суперечності:

- прогалини у системі підготовки кадрів, зокрема, перевантаження ринку праці фахівцями певного профілю або ж недостатній рівень підготовки молодих спеціалістів;
- структурні невідповідності в економіці, звідси - структурне безробіття;
- зростання кризових явищ, зумовлене падінням виробництва та

9

сукупного попиту на ринку, звідси — циклічне безробіття.

Безробіття не лише симптомізує, але й підсилює кризовий стан економічної сфери. Серед основних *макроекономічних* проблем, що тягне за собою зростання безробіття, виділяються:

- падіння валового внутрішнього продукту в зв'язку з недовиробництвом через невикористання робочої сили (математична закономірність, відкрита американським економістом А. Оукеном);
- руйнування робочої сили, як трудових ресурсів, як у плані декваліфікації, демотивації праці («омертвіння робочих рук», як це називав Дж. М. Кейнс), так і у плані демографічного відтворення; у перспективі це загрожує шаленим дефіцитом кадрів на стадії відновлення економічного зростання;
- трудові міграції небажаного характеру, внаслідок яких маси працівників залишають охоплені безробіттям регіони і цілі країни, мігруючи у пошуках роботи й заробітку, що торкається як елітної, так і масової робочої сили;
- збіднення населення через втрату трудового заробітку та заморожування заробітної плати працівників, які залишаються на виробництві, що тягне за собою падіння купівельної спроможності населення і, відтак, падіння сукупного попиту на товари, що з часів Кейнса розглядається як головний фактор падіння виробництва й економіки в цілому.

На увагу заслуговують і наслідки, які являють собою безробіття на *мікроекономічному рівні*, під яким розуміється економічний стан безробітного працівника, його родини, домогосподарства. Це, зокрема:

- відсутність заробітку, внаслідок чого стає неможливим задоволення потреб людини, сім'ї;
- руйнування трудового потенціалу, насамперед, кваліфікації, навичок, нерідко й мотивації до суспільно-корисної праці як такої.

Отже, з економічної точки зору, безробіття нерозривно пов'язане з падінням виробництва, низькою купівельною спроможністю та руйнуванням

трудового потенціалу.

Не менш руйнівні наслідки безробіття просліджуються у його соціальному вимірі. Суспільство в умовах зростання безробіття уражено різними соціальними патологіями, які підсилюють одна одну, руйнуючи соціум. Отже, на *макросоціальному рівні* слід відзначити насамперед:

- бідність та маргіналізацію значних груп населення як професійних, так і статево-вікових категорій, які залишаються відштовхнутими на узбіччя життя;
- зростання соціальних патологій, проявів асоціальної поведінки, внаслідок чого формується криміногенна ситуація;
- формування субкультури безробіття як певного способу життя, який може передаватися й у спадок;
- міграції небажаного характеру, зокрема, трудові маятникові, незворотні, нелегально-кримінальні (торгівля людьми, вербування військових найманців) тощо.
- посилення соціальної напруги, нестабільності та конфліктогенності в суспільстві або регіоні: у світовій практиці досягнення 8-10 % рівня безробіття вважається критичним порогом [41].

Отже, на *мікросоціальному рівні* слід вказати на такі наслідки безробіття:

- безробіття відбирає в людини соціальні можливості, руйнує плани та перспективи, впевненість у завтрашньому дні, почуття свободи, захищеності, потрібності тощо; пошуки нової роботи нерідко перетворюються на боротьбу за виживання, зазнаючи невдач у якій людина нерідко впадає у ще більшу депресію, апатію, а допомога щодо безробіття та умови її отримання лише підкреслюють статус «відлученого»;
- безробіття несе загрозу деградації особистості внаслідок відлучення від праці, трудового колективу як соціального оточення, звичного укладу життя, наслідком чого стає, з одного боку, відчуття відторження, непотребі суспільству, безнадійності, примушує людину шукати будь-якого заробітку,

11

випадкового і нестабільного, забуваючи про роботу за спеціальністю; в гіршому випадку людина стає на асоціальний, кримінальний шлях;

- безробіття підриває здоров'я людини, насамперед, у психологічному й моральному плані, внаслідок чого людина опиняється у депресивному стані, який сприяє втягуванню в алкогольну чи наркотичну залежність, або ж ШТОВХАЄ до самогубства;

- безробіття підриває сімейні стосунки не лише через неможливість внаслідок нестачі доходу задовольняти матеріальні потреби сім'ї, але й через СУТО психологічні моменти, серед яких не останнє місце займає втрата людиною ролі годувальника, пригнічений стан, який обов'язково тягне за собою сімейні чвари, нарешті, отримання тавра «сім'я безробітних», «дружина безробітного», «діти безробітних» в очах оточуючих (що завдає особливого удару по дітях, які можуть потрапити у нестерпне становище в оточенні однолітків).

Обов'язково слід підкреслити, що безробіття завдає удару не лише по тим, хто втратив роботу, але й по працюючим, по людям найманої праці в цілому.

Серед найбільш руйнівних видів безробіття є такі, які за характером свого впливу призводять до радикальних негативних змін у способі життя постраждалих. До таких, на наш погляд, варто віднести циклічне та застійне (хронічне) безробіття.

Перше супроводжує соціально-економічну кризу з її падінням виробництва, рівня життя та зайнятості — внаслідок чого різко змінюється самий спосіб життя трудящого населення, який перетворюється на боротьбу за виживання. Під час кризи незатребуваними стають не лише традиційно вразливі категорії працівників, але й ті, які за нормальних умов мають стабільну роботу, заробіток, гарантії зайнятості. Це не може не призвести до культурного шоку людину, яка ще нещодавно упевнено дивилася у своє майбутнє. Саме такий приклад на американському матеріалі описано вище.

Другий з цих двох видів безробіття є особливо небезпечним у зв'язку з

12

тим, що за довгого періоду перебування без роботи у людини зникає сама мотивація до трудового способу життя як такого. Реєстрація у якості безробітного, випадкові заробітки, робота не за спеціальністю ситуацію не рятують. Після 10-12 місяців перебування у цьому стані люди відмовляються від пошуків роботи і починають звикати до життя без праці, що швидко тягне за собою перехід у маргінальний статус. У депресивних регіонах (а в сучасній Україні їх чимало, як на заході, так і на південному сході країни) формується своєрідна субкультура безробіття, яка характеризується соціальною апатією, засвоєнням примітивних засобів виживання (дрібна торгівля та ін.), зростанням злочинності, дитячої бездоглядності та врешті-решт — переходом від трудового до «збиральницького» способу життя більшості мешканців. Звичайно, що за таких умов особливо страждають діти та молодь, які мали б уособлювати майбутнє. Інакше, ніж руйнуванням базових засад цивілізації, це назвати не можна.

1.2. Соціальні та економічні наслідки безробіття

На сучасному етапі розвитку науки існує певна кількість наукових праць, предметом дослідження яких є причини, умови та фактори безробіття як соціально-економічного явища. Учені різних галузей науки досліджували різноманітні аспекти соціально-економічного феномену безробіття, що дає змогу комплексно розглянути наявні проблеми досліджуваного об'єкта.

Як стверджує Державна служба зайнятості України, безробіття – це явище соціально-економічне, внаслідок якого частина населення, яке вважається працездатним (економічно активне населення) не має змоги знайти гідну роботу і відповідно до цієї обставини поповнює резервний запас праці, що є порівняно надлишковим щодо ефективності саме людського капіталу [30]. Більше того, деякі науковці зазначають, що безробіття є одним з основних соціальних ризиків щодо підтримки людей у сучасному суспільстві [8].

На наше переконання, найважливішим показником стану ринку праці та економіки загалом є саме рівень безробіття. Він відображає рівень використання головної продуктивної сили суспільства – людського потенціалу та можливості його капіталізації.

Згідно з методологією Міжнародної організації праці (МОП), безробітними є особи (zareєстровані, а також офіційно незареєстровані в Державній службі зайнятості України), які відповідають усім трьом базовим критеріям:

- 1) не мають на цей час офіційної роботи;
- 2) наполегливо шукали роботу або намагалися започаткувати власну діяльність;
- 3) протягом двох тижнів мали можливість приступити до виконання певної роботи, включаючи роботу на дому з оплатою або підтримкою доходу [10].

Важливо зауважити, що безробіття – це макроекономічна проблема, що зумовлена певними факторами, зокрема зміни в економіці, уповільнення економічного зростання, співвідношення цін на базові фактори виробництва, недостатня сукупність попиту, інфляція, що сприяє зменшення капітальних вкладень, зменшення реальних доходів, котра збільшує кількість пропозиції на робочу силу зі зменшенням її попиту, співвідношення цін на базові фактори виробництва, що додають переваг практичним технологіям, сезонні обсяги виробництва, які забезпечують попит із питань праці, науково-технічного прогресу, що збільшує диспропорцію між попитом та пропозицією робочої сили, недосконале законодавство про працю, низький рівень професійного навчання та перепідготовки, неадекватний рівень програми зайнятості та демографічні процеси, що мають місце в Україні [21].

З огляду на це, до базових факторів, що спричиняють безробіття, належать:

- військовий стан та велика кількість ВПО;

- відсутність сукупного платоспроможного попиту;
- низька мобільність наявної робочої сили;

- наявні структурні зміни в економіці;
- існуюча дискримінація на ринку праці, зокрема жінок, молоді, а також національних меншин;
- демографічні зміни чисельності та складу наявної робочої сили; зниження сезонних обсягів рівня виробництва окремих галузей економіки [7].

Невтішна ситуація на ринку праці України зумовлена змінами в економічній та політичній ситуації в нашій країні. Так, у 2022 -2023 рр. найбільша чисельність безробітного населення спостерігалась у Дніпропетровському (118,7 тис. осіб), Харківському (117,5 тис. осіб) та Сумському (77,5 тис. осіб) регіонах України.

Як зазначає А. Калін, активне регулювання зайнятості має базуватися передусім на державних заходах, спрямованих на профілактику безробіття. Більше того, ефективний вплив на рівень зайнятості має здійснюватися шляхом збалансування попиту та пропозиції на ринку праці. Така соціальна політика пов'язана з державним регулювання ситуації саме на українському ринку праці, а також викликає зростання продуктивності зайнятості та її вільний вибір.

Безробіття призводить до бездіяльності людини, а це може спричинити деградацію особистості. Безробіття нерозривно пов'язана з депресією, пригніченим, погіршенням психічним станом. Важливим соціальним наслідком безробіття для людини є втрата постійного і регулярно одержуваного джерела засобів існування.

В умовах війни, коли доходи людини перебувають на низькому рівні, і він не має можливості створити будь-які грошові та інші накопичення, така втрата є особливо великою бідною. Безробіття, зменшуючи доходи сімей, посилює диференціацію населення. Аї це суперечить поняттям рівності як зрівняльного розподілу, яке вкоренилося у свідомості мільйонів наших людей. І необхідно чимало часу для того, щоб більшість населення усвідомило, що зрівняльний розподіл стримує зростання ефективності

виробництва і пагубний для держави і людини. Хоча, звичайно, не можна не визнати, що існуюча сьогодні диференціація доходів економічно не виправдана і не сприяє соціальному миру в країні, ефективності виробництва. Всі ці обставини пригнічують моральних засад поведінки людини. Він стає дратівливою, черствим, злим, байдужим до чужої долі, відчуває себе приниженим, непотрібним своїй родині, суспільству. Все це вбиває ініціативу людини, породжує у нього невпевненість у своїх силах і можливостях, знижує його трудовий і цивільний потенціал. Безробіття призводить до бездіяльності, погіршення соціально-психологічного клімату в суспільстві.

Юридична статистика свідчить рівень безробіття впливає до криміногенної ситуації в суспільстві Кожній відсоток безробіття погіршує кримінальну статистику на 47,7 тис. (184,0–100) : 1,8, у т. ч. особливо важких на 4,7 % події (8,5 : 1,8). [47]/

Така подія може призвести до суттєвої соціально-економічної дестабілізації, масові непокори, мітинги, суїциди, тощо. Безробіття може виступати, як умова соціально-економічної дестабілізації і в тому випадку, якщо навіть її загроза торкнеться працівників не особливо численних, але добре організованих професійних груп, що грають важливу роль в економічному житті країни або в певному виді діяльності.

Прикладом таких професійних груп можуть бути енергетики, лікарі, вчителі. Безробіття стає чинником соціально-економічної дестабілізації і в тому випадку, коли істотно зростає група осіб, які тривалий час не можуть знайти собі роботу, – так звані «зневірені». Існування такої категорії людей пов'язане з тим, що людина, яка втратила роботу у зв'язку з непотрібністю його професії, може виявитися вимушеним працевлаштуванням на такі робочі місця, які вимагають більш низької кваліфікації, а вони, як правило, рано чи пізно «закриваються». У цьому випадку людині стає ще більш важко знайти роботу. Її пошук може тривати досить довго, і, врешті-решт, людина втрачає надію на отримання роботи та припиняє її пошук, у зв'язку,

17

з чим він, фактично будучи безробітним, юридично втрачає цей статус, згідно з визначенням безробітного. Інформація про цю групу населення практично відсутня.

Економічні наслідки безробіття дуже різноманітні та неоднозначні. Досить складна і їх структура. Разом з тим в різній літературі переважно розглядаються далеко не всі аспекти цієї вельми важливої проблеми. Переважно досліджуються економічні втрати, до яких відносять: суми допомоги і різних виплат до безробіття, витрати на перепідготовку кадрів, відкриття нових робочих місць, зменшення доходів осіб, які опинилися безробітними.

Крім того, оцінюються обсяг потенційної продукції, яку могли б зробити безробітні, скорочення відрахувань до бюджету (податки) та до державних фондів страхування. При цьому втрати, витрати безробіття обчислюються переважно на рівні національної економіки. Необхідно відзначити, що безробіття – дуже складне і багатогранне явище, її наслідки виявляються практично на всіх рівнях економічного і соціального життя суспільства і безпосередньо впливають не тільки на економіку країни, але і на кожного учасника економічного процесу.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З БЕЗРОБІТНИМ НАСЕЛЕННЯМ

2.1. Соціальний захист та підтримка безробітних осіб

Сьогодні проблема безробіття набуває неабиякої актуальності, що зумовлює необхідність соціального захисту безробітних. І тому захист від безробіття повинен бути невід'ємним складником державної політики, спрямованим на вирішення важливих соціально-економічних завдань: з одного боку, це збереження й максимального повне використання трудового потенціалу населення, з другого – зниження соціальної напруженості, пов'язаної з наявністю в суспільстві груп населення, які втратили дохід, і погіршили соціальний статус [47].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про зайнятість населення» соціальний захист у разі настання безробіття – це комплекс заходів, передбачений загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням і законодавством про зайнятість населення. Комплексність заходів виявляється в різноманітті видів соціального забезпечення безробітних.

Видами останнього за Законом України «Про загально-обов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [50] є: (а) допомога по безробіттю й (б) допомога на поховання в разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні. До видів же соціальних послуг за вказаним Законом і Законом України «Про зайнятість населення» належать:

- професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації у професійно-технічних і вищих навчальних закладах;
- пошук підходящої роботи і сприяння у працевлаштуванні, в тому числі шляхом організації громадських робіт для безробітних;
- надання роботодавцям, які працевлаштовують певні категорії громадян, компенсації;
- надання роботодавцям – суб'єктам малого підприємництва, які

19

- працевлаштовують безробітних, компенсації;
- надання ваучера для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян шляхом перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації за професіями і спеціальностями для пріоритетних видів економічної діяльності;
  - здійснення заходів сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб; – інформаційні й консультаційні послуги, пов'язані із працевлаштуванням. Соціальний захист безробітних є різноманітним і може бути зведений до декількох організацій-но-правових форм.

Як зазначає Л.П. Шумна, організаційно-правова форма соціального забезпечення становить собою законодавчо передбачений спосіб організації здійснення права громадян на таке забезпечення, який має спеціальні завдання, зумовлений соціальними ризиками, видами забезпечення, колом суб'єктів, які їх отримують і які їх надають, а також джерелами й порядком формування відповідних коштів.

Значення досліджуваних форм полягає в тому, що вони створюють підвалини для більш раціонального розподілу фінансово-матеріальних ресурсів на соціальне забезпечення та їх використання на підставі принципу соціальної справедливості [26]. При цьому слід пам'ятати, що організаційно-правові форми соціального захисту постійно трансформуються й наповнюються новим змістом. Однак чітке і зрозуміле їх визначення є підставою й гарантією своєчасної й у повному обсязі реалізації людиною конституційного права на такий захист.

Системою організаційно-правових форм соціального захисту безробітних є комплекс взаємопов'язаних і законодавчо встановлених способів організації й фінансування уповноваженими на те органами соціального захисту в разі настання безробіття, а також механізмів і засобів реалізації особою прав у цій сфері, які дають можливість найбільш раціонально використовувати належні фінансово-матеріальні ресурси на

підставі принципу соціальної справедливості.

Система організаційно-правових форма соціального захисту безробітних повинна включати:

а) загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

б) соціальну підтримку.

в) законодавчо встановлені пільги та юридичні гарантії.

г) державні цільові соціальні програми. Сьогодні для подолання безробіття державою вже робляться певні кроки. Механізм соціального захисту безробітних в Україні є комплексним та передбачає взаємодію інструментів як активної, так і пасивної політики.

Інструменти активної політики соціального захисту безробітних спрямовані на активізацію зусиль, підвищення конкурентоспроможності безробітних на ринку праці, а пасивної – на компенсацію втраченого трудового доходу в період незайнятості. Безумовно, вищий рівень як економічної, так і соціальної ефективності мають інструменти активної політики, оскільки в основі їх реалізації покладено принцип надання не «риби», а «вудочки», що обумовлює соціальну підтримку безробітних за умови їх трудової активності. Важливим інструментом соціального захисту безробітних є їх працевлаштування [14].

Нині Урядом розроблені програми, покликані побороти високий рівень безробіття. Програма «єРобота» – це можливість отримати від держави грант: якщо говорити про мікрогранти, то йдеться про суму до 250 тис. грн.; програма «Власна справа» дозволяє охочим розпочати власний бізнес і працевлаштувати принаймні 2 особи. Як зазначила Перший віце-прем'єр-міністр – Міністр економіки України Юлія Свириденко, ця програма є найбільш популярною серед усіх мікрогрантових програм підтримки бізнесу, запроваджених урядом: на сьогодні подали заявки на участь у «Власній справі» понад 10 тис. громадян.

Уряд також розробив і запропонував механізм, за яким тимчасово безробітних можна буде залучати до виконання суспільно корисних робіт, в

21

яких є потреба в регіонах. Люди, які з різних причин залишились без роботи **ЗМОЖУТЬ** долучитися до так званої «Армії відновлення» країни, а держава оплатить їх роботу. Так, безробітні можуть залучити до виконання суспільно корисних робіт, які мають оборонний характер, робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру. Це можуть бути як роботи задля задоволення потреб ЗСУ, інших військових формувань та сил цивільного захисту, так і роботи із забезпечення загальних потреб функціонування економіки та **ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ** населення.

Зокрема, це може бути:

- облаштування та укріплення блок-постів, вирубка дерев для **формування окопів**;
- **заготівля дров для військових та населення**;
- **розбір завалів та відновлення житлових будинків, інших приміщень, пошкоджених у результаті бойових дій**;
- **укріплення дамб**;
- **розчищення автомобільних доріг від завалів**;
- **розвантаження гуманітарної допомоги**;
- **облаштування підвальних приміщень у багатоповерхових будинках, школах під укриття**;
- **ремонтно-відновлювальні роботи у приміщеннях соціальної сфери**;
- **надання допомоги ВПО, людям з інвалідністю, людям літнього віку**.

Безробітні в рамках проекту «Армія відновлення» отримали оплату в розмірі не нижче мінімальної зарплати, яка наразі становить 6700 гривень. Це в більшості випадків вище, ніж допомога з безробіття. З учасниками таких робіт будуть укладати строкові трудові договори.

На період участі в суспільно корисних роботах виплата допомоги по безробіттю призупинятиметься [13]. Бізнес, який знаходиться, **наприклад, у небезпечній зоні, може подати заявку про бажання переміститися на безпечну частину України.**

Послуги, які надає держава, полягають в тому, що за допомогою зусиль Укрпошти та Укрзалізниці переїжджають усі виробничі потужності, в тому числі й працівники.

На місцях обласні військові адміністрації допомагають знайти місце проживання для працівників, місце виробничих потужностей, коворкінги.

Як зазначає заступниця міністерки економіки України Тетяна Бережна, таким чином держава допомагає людям не втратити роботу і переїхати. Не дивлячись на те, що економічна діяльність в Україні поступово поживається, безробіття в країні залишається все ще на високому рівні.

Тому запорукою вирішення проблеми безробіття в Україні є розробка і реалізація широкого комплексу відповідних заходів насамперед, у соціально-трудої сфері.

До основних напрямів його подолання Є.В. Болотіна, А.К. Мартиненко й В.П. Чаленко [44] відносять:

1. підвищення добробуту за рахунок особистого трудового внеску, підприємництва та ділової активності;
2. надання відповідної допомоги по безробіттю, збереження робочих місць та перепідготовка осіб, які втратили роботу;
3. проведення ґрунтовної пенсійної реформи; сприяння всебічному державному захисту інтелектуального потенціалу суспільства;
4. проведення спеціальних ярмарків праці для навчальних закладів з метою працевлаштування випускників;
5. розширення досвіду організації зустрічей із роботодавцями та колишніми безробітними, які успішно знайшли роботу чи заснували власний бізнес
6. посилення координації міжнародної діяльності в частині інформаційного обміну з питань зайнятості;
7. забезпечення стабільного фінансування та державної підтримки розвитку духовної сфери, освіти, науки і культури.

Політика зайнятості має гарантувати соціальний захист населення

шляхом забезпечення належних умов життя, регулювання заробітної плати, стимулювання нових місць і виплати допомоги безробітним тощо.

2.2. Єдина технологія надання соціальних послуг клієнтам служби зайнятості

Оскільки, нині вітчизняний ринок праці залишається у кризовому стані. Проблема безробіття є ключовим питанням у ринковій економіці, і якщо його не вирішувати, то неможливо налагодити ефективну діяльність економіки і рівень безробіття буде зростати. Запорукою вирішення проблеми безробіття в Україні повинна бути розробка і реалізація широкого комплексу відповідних заходів.

Це, і приведення законодавства України у відповідність до міжнародних норм і принципів, і реалізація Державної та регіональних програм зайнятості, і сприяння стабільній діяльності стратегічно важливих підприємств, і створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності безробітних, а також розробка короткострокових планів щодо релокації чи переорієнтації деяких підприємств, допомоги бізнесу, який через бойові дії не може сплачувати заробітну плату працівникам та податки. Збільшення рівня зайнятості має стати центральним питанням повосенної відбудови, реінтеграції та процесів повернення до умов миру.

Природно, всі ці та інші зміни на ринку праці, а також зміни у законодавстві мають віддзеркалитися у змісті технології надання службою зайнятості послуг населенню і роботодавцям, змісті і порядку здійснення відповідних процедур і операцій при обслуговуванні клієнтів — це стало підставою для впровадження в роботу удосконаленої технології обслуговування клієнтів служби — Єдиної технології надання соціальних послуг (ЄТНаСП).

Єдина технологія надання соціальних послуг центрами зайнятості – це

система форм, методів, способів діяльності, стандартних і уніфікованих процедур та операцій, які здійснюють підрозділи і спеціалісти центрів зайнятості базового рівня при наданні передбачених чинним законодавством соціальних послуг населенню і роботодавцям, оптимізації змісту і послідовності дій персоналу, їх координації, врахуванні індивідуальних якостей клієнтів та конкретної ситуації, що склалася у шукача роботи або роботодавця на ринку праці з метою досягнення максимальної ефективності та якості послуг. Вона базується на правових нормах чинного законодавства

У даній технології містяться:

1. Удосконалені виробничі процедури і операції, що виконують спеціалісти базових центрів зайнятості при:

- обслуговуванні осіб з інвалідністю, підборі їм підходящої роботи, взаємодії з роботодавцями щодо створення спеціальних робочих місць;
- формуванні мотивації до роботи в Україні, проведенні комплексу заходів щодо зменшення масштабів відтоку громадян України на роботу за кордон;
- наданні профорієнтаційних послуг населенню, особливо молоді;
- формуванні додаткових стимулів по залученню у виробництво пенсіонерів, жінок з одночасним забезпеченням тендерної рівності;
- підвищенні ефективності залучення безробітних до участі в оплачуваних громадських роботах;

2. Оновлені технологічні заходи, спрямовані на забезпечення подальшої індивідуалізації соціальних послуг населенню, врахування їх вікових, тендерних і професійних особливостей, трудового стажу, а також періоду безробіття.

3. Технологічні засоби, впровадження яких реально зменшить бюрократизм у діяльності центрів зайнятості, дасть змогу мінімізувати прояви корупції серед їх персоналу, підвищить культуру обслуговування клієнтів.

Зміст та порядок виконання процедур і операцій спеціалістами служби

зайнятості побудовано на засадах соціальної доцільності та економічної ефективності. Ці процедури й операції мають виконуватись незалежно від масштабів центру зайнятості, чисельності спеціалістів та його матеріально-технічного оснащення. Впровадження удосконаленої ЄТНаСП у діяльність державної служби зайнятості України дасть змогу оптимізувати роботу базових центрів зайнятості, створити додаткові можливості для державного і регіональних центрів зайнятості у наданні практичної допомоги спеціалістам базових центрів, посилити контроль за правильним виконанням НИМИ виробничих процедур і операцій при наданні послуг населенню і роботодавцям.

Все це забезпечить підвищення ефективності роботи державної служби зайнятості в цілому.

В основу Єдиної технології покладені такі основні принципи:

- забезпечення інтегрального підходу до надання соціальних послуг, пов'язаних з активізацією безробітних та підвищенням їх конкурентоспроможності на ринку праці, із заходами щодо пошуку і підбору роботи;
- універсальність і стандартність процедур і операцій, виробничого середовища поза залежністю від категорії центра зайнятості, його приміщень, штатного складу при забезпеченні врахування особливостей місцевого ринку праці, інституційного середовища, що склалося у конкретному регіоні;
- пріоритетність послуг центру зайнятості щодо пошуку і підбору роботи перед іншими видами послуг;
- неухильне додержання вимог і положень законодавства України при наданні послуг клієнтам;
- гарантованого отримання громадянином соціальних послуг з пошуку та підбору роботи, інформаційно-консультаційних послуг, передбачених законодавством, незалежно від місця їхнього проживання згідно з чинним законодавством тощо.

При удосконаленні Єдиної технології надання соціальних послуг центрами зайнятості України були враховані сотні пропозицій базових і регіональних центрів зайнятості, їх спеціалістів, зауваження і поради керівників і спеціалістів Державного центру зайнятості.

Основні засади Єдиної технології надання соціальних послуг шукачам роботи та роботодавцям:

1. Активізація власних зусиль шукачів роботи щодо влаштування свого життя, підвищення їхньої відповідальності перед собою, своєю сім'єю та суспільством:

- навчання клієнтів методам і техніці самостійного пошуку роботи;
- розробка спеціалістами центрів зайнятості спільно із клієнтами Рекомендацій щодо сприяння працевлаштуванню для всіх клієнтів, для кого на момент звернення до ЦЗІ в його базі даних немає підходящої роботи;
- інформування клієнтами спеціалістів центрів зайнятості про виконання Рекомендацій щодо сприяння працевлаштуванню;
- діяльність комісії з довготривалого безробіття, надання порад і рекомендацій клієнту, який довгий час не може працевлаштуватися, і його особистому консультанту та ін.

2. Підвищення відповідальності фахівців ЦЗ за ефективність вжитих заходів та за кінцеві результати роботи з клієнтами:

- обговорення на засіданні спеціально призначеної комісії ЦЗ з довготривалого безробіття ефективності заходів, передбачених у Рекомендаціях щодо сприяння працевлаштуванню кожного із шукачів роботи, які тривалий час (3-6 місяців) перебувають на обліку в центрі підбору працівників на замовлені роботодавцями робочі місця, які тривалий час не заповнюються центром зайнятості;
- покладення всіх функцій з безпосереднього обслуговування шукачів роботи і безробітних (крім профорієнтаційних послуг та залучення до підприємництва та самозайнятості) на спеціалістів з

27

працевлаштування як особистих (персональних) консультантів конкретних клієнтів;

- урахування результатів роботи спеціалістів при проведенні в центрі зайнятості атестації, конкурсів на заміщення вакантних посад, формуванні резерву на висування, моральному та матеріальному заохоченні.

3. Зміцнення взаємодії з роботодавцями як основа підвищення ефективності діяльності ЦЗ:

- створення в центрах зайнятості спеціальних секторів з надання ПОСЛУГ роботодавцям;
- покладення всіх функцій з обслуговування роботодавців на спеціалістів по взаємодії з роботодавцями як особистих консультантів конкретних роботодавців;
- вивчення поточних та перспективних потреб роботодавців і надання допомоги з комплектування підприємств персоналом, у тому числі ШЛЯХОМ професійного навчання претендентів на роботу;
- ведення в центрах зайнятості спеціальних папок з інформацією про підприємства (далі — «Паспортів підприємств»);
- інформування роботодавців про стан та основні тенденції локального ринку праці;
- інформування роботодавців про діяльність державної служби зайнятості, витрати коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі — Фонд) з розкриттям досягнутого ефекту.

4. Раціоналізація розподілу персоналу служби зайнятості і використання його робочого часу:

- розподіл персоналу з урахуванням навантаження (кількості незайнятого населення та роботодавців, що припадають на одного працівника ЦЗ);
- покладення на спеціалістів з працевлаштування функцій особистих

консультантів, що підвищує відповідальність спеціалістів за результати роботи з клієнтами;

- визначення норм часу на виконання конкретних технологічних процедур і операцій;
- спеціалізація та взаємозамінність фахівців ЦЗ на основі розподілу операцій, що виконуються, на прості елементи та систематичне навчання персоналу тощо.

5. Розподіл потоків клієнтів залежно від мети відвідування центру зайнятості та потреб у сфері зайнятості:

- організація співпраці з шукачами роботи та безробітними щодо працевлаштування здійснюється спеціалістами з працевлаштування, які виконують функції особистих консультантів;
- послуги з надання соціальних послуг щодо профконсультування (профвідбору), залучення до підприємницької діяльності і самозайнятості
- здійснюються спеціалістами з активної підтримки під час особистої зустрічі з клієнтами;
- надання центром зайнятості соціальних послуг безробітним щодо професійного навчання, оплачуваних громадських робіт не передбачає особистої зустрічі відповідних спеціалістів з безробітними, оскільки дані процедури виконує особистий консультант;
- створення в ЦЗ довідкового сектору, покладання на одного з фахівців довідково-диспетчерських функцій;
- розміщення робочих приміщень у ЦЗ відповідно до технологічного ланцюга обслуговування конкретних категорій клієнтів.

6. Розподіл приміщень ЦЗ на функціональні сектори, в яких, незалежно від площі та особливостей приміщень ЦЗ, виконуються визначені процедури і операції з обслуговування клієнтів:

- створення великих просторових секторів, де клієнтам можуть надаватися декілька послуг, насамперед тих, які спрямовані на

29

активізацію їхніх зусиль у пошуку роботи, а також послуг з підбору необхідних працівників для роботодавців;

- уніфіковане за змістом інформаційне наповнення приміщень ЦЗ, що дає змогу клієнтам самостійно отримати максимум інформації, в тому числі про попит та пропозицію робочої сили, послуги центру зайнятості, а також допомагає їм чітко уявити свої права та обов'язки.

7. Надання клієнту (як шукачеві роботи, так і безробітному) соціальних послуг, передбачених чинним законодавством, незалежно від місця проживання особи. Людина, яка не зареєстрована в ДСЗУ як безробітна та перебуває не за місцем постійного проживання, може звернутися за СПРИЯННЯМ у працевлаштуванні до центру зайнятості за місцем фактичного проживання та зареєструватися в державній службі зайнятості як така, що шукає роботу та безробітна, у відповідності до діючого законодавства. Всі дії стосовно безробітного вносяться у звичайному порядку центром зайнятості, що надає послуги, до Особової справи безробітного, що створена за місцем реєстрації як безробітного.

8. Врахування особливостей кожної категорії, кожного прошарку шукачів роботи, кожної особистості, зокрема:

- працездатних громадян працездатного віку, які не мають роботи і вперше звернулися до центру зайнятості або перебували на обліку і були зняті з обліку у зв'язку з працевлаштуванням та повторно звернулися до центру зайнятості;
- осіб, які зареєстровані як такі, що шукають роботу і звернулись до центру зайнятості в призначений день;
- осіб, які працюють і бажають змінити місце роботи, або шукають додаткову зайнятість (додатковий заробіток), або навчаються і бажають працювати;
- осіб, які зареєстровані безробітними і звернулися до центру зайнятості в призначений день тощо.

9. Врахування різних обставин, які можуть виникати в клієнтів і

30

зумовлювати багатоваріантність можливого розвитку подій, при визначенні процедур з обслуговування конкретної категорії клієнтів та послідовності операцій.

Дана технологія базується на правових нормах законодавства. Застосування удосконаленої Єдиної технології допоможе створенню в Україні важливого елемента нової, адаптованої до сучасних умов системи сприяння досягненню продуктивної і вільно обраної зайнятості.

Особливості застосування ЄТНаСП на прикладі Полтавського обласного центру зайнятості — це програма дій для успішного здійснення переходу роботи центру до надання послуг за ЄТНаСП:

- проведено перерозподіл функцій спеціалістів центру зайнятості згідно з процедурами та операціями, визначеними в ЄТНаСП при обслуговуванні клієнтів державної служби зайнятості;
- розроблено та затверджено схеми розміщення функціонально-просторових секторів центру зайнятості відповідно до ЄТНаСП;
- організовано системне навчання спеціалістів центру зайнятості особливостям обслуговування клієнтів відповідно до вимог ЄТНаСП;
- розроблено положення про відділи центру зайнятості, відповідно до ЄТНаСП та затвердженого перерозподілу функцій;
- розроблені зміни до посадових інструкцій спеціалістів центрів зайнятості, відповідно до ЄТНаСП згідно із затвердженими положеннями про відділи та перерозподілом функцій;
- забезпечено висвітлення в ЗМІ, на веб -порталі обласного центру зайнятості, сайті Полтавської міської ради інформації щодо запровадження державною службою зайнятості нової методології та єдиних стандартів надання соціальних послуг населенню та роботодавцям;
- забезпечено технічну підтримку надання соціальних послуг відповідно до ЄТНаСП.

Створення єдиного інформаційного середовища за допомогою Інтернет-технології забезпечить інформаційну підтримку роботи базових центрів зайнятості в режимі on-line. Обмін всією інформацією між базовими, регіональними та державним центрами відбувається в автоматичному режимі. CIAC(.NET) дає можливість розмежування інформаційного забезпечення функцій між ієрархічними рівнями центрів зайнятості.

Організація функціонально-просторових секторів в центрах зайнятості, де клієнтам можуть надаватися декілька послуг, насамперед тих, які спрямовані на активізацію їхніх зусиль у пошуку роботи, а також послуг з підбору необхідних працівників для роботодавців — є однією з найважливіших засад Єдиної технології надання соціальних послуг шукачам роботи та роботодавцям.

У кожному центрі зайнятості організуються одинадцять функціональних секторів, в яких можуть виконувати свої функції спеціалісти як одного підрозділу, так і декількох підрозділів ЦЗ, відповідно до своїх службових обов'язків, структури конкретного ЦЗ, що має забезпечити якісне надання послуг і повне дотримання даної технології. Просторове розміщення секторів здійснюється відповідно до технологічного ланцюжка — послідовності роботи з клієнтом. Формування функціональних секторів необхідне для оптимізації роботи спеціалістів ЦЗ та їх взаємодії і тому не потребує спеціального позначення для привернення уваги відвідувачів.

Важливою засадою Єдиної технології є активізація власних зусиль шукачів роботи у її пошуку. Інструментом цієї активізації є, зокрема, Рекомендації щодо сприяння працевлаштуванню, які розробляються в день реєстрації особи як такої, що шукає роботу. Співбесіди під час першого звернення клієнта та його подальших відвідувань проводяться одним і тим самим спеціалістом (особистим консультантом). Такий підхід дає змогу співпрацювати з клієнтом з урахуванням взаємної відповідальності за майбутні результати працевлаштування.

В залежності від спеціалізації (покладених функцій) спеціалісти з працевлаштування (особисті консультанти) інформують клієнтів про шляхи та засоби подолання перешкод у працевлаштуванні, пов'язаних з інвалідністю, гендерними проблемами, дискримінацією ВІЛ-інфікованих осіб і хворих на СНІД та туберкульоз. Також надають консультації щодо запобігання соціальним ризикам, пов'язаним із неврегульованою зовнішньою трудовою міграцією, торгівлею людьми та економічною експлуатацією дітей. Інформують з питань соціально-трудоових гарантій і прав дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків.

Дії спеціаліста з працевлаштування, що спрямовані на пошук і підбір роботи клієнту, є пріоритетними перед іншими діями. Це принципова вимога. Мається на увазі орієнтація клієнта на наполегливий самостійний пошук інформації про вакансії в різних джерелах, у тому числі в секторі самостійного пошуку вакансій у центрі зайнятості, та використання методів активної підтримки — залучення до професійного навчання, участі у семінарах з техніки пошуку роботи, громадських та інших тимчасових роботах, підприємницької діяльності та самозайнятості тощо.

Пошук інформації про вакансії здійснюється клієнтом не тільки під час його роботи в центрі зайнятості, але й у період між відвідуваннями. А центр зайнятості, у свою чергу, виконує підбір вакансій за допомогою GIAC(.NET) цілодобово, як під час відвідування клієнта, так і за його відсутності в центрі зайнятості.

З метою активізації власних зусиль клієнта, посилення його мотивації до влаштування власного життя та підвищення його конкурентоспроможності на ринку праці передбачається створення сектору активної підтримки безробітних. У ньому розміщуються робочі місця спеціалістів, які:

- здійснюють профконсультування;
- залучають безробітних до підприємництва та самозайнятості;
- співпрацюють з організаціями, підприємствами, установами,

- іншими роботодавцями та навчальними закладами;
- організують профнавчання безробітних (забезпечують співпрацю з навчальними закладами та виконують контрольні функції з цього напрямку);
- організують семінари профорієнтаційного спрямування, у тому числі з техніки пошуку роботи та інші масові заходи;
- проводять роботу з учнівською молоддю.

Єдина технологія передбачає створення спеціальних секторів взаємодії з роботодавцями: інформування роботодавців, самостійного пошуку роботодавцями претендентів на роботу, співпраці з роботодавцями. Взаємодія з роботодавцями – найважливіша ділянка діяльності державної служби зайнятості. Налагоджені відносини з роботодавцями допомагають розв'язанню головного завдання державної служби зайнятості — сприяння працевлаштуванню безробітних клієнтів, у тому числі тих, на кого поширюється п'ятивідсоткова квота бронювання робочих місць. Зміцнення співпраці дозволяє також забезпечити робочою силою роботодавців відповідно до їх потреб у працівниках.

Таким чином, впровадження удосконаленої ЄТНаСП у діяльність державної служби зайнятості України дасть змогу оптимізувати роботу базових центрів зайнятості, створити додаткові можливості для державного і регіональних центрів зайнятості у наданні практичної допомоги спеціалістам базових центрів, посилити контроль за правильним виконанням ними виробничих процедур і операцій при наданні послуг населенню і роботодавцям. Все це забезпечить підвищення ефективності роботи державної служби зайнятості в цілому та дозволить значно підняти якість обслуговування клієнтів.

Впровадження технології дозволить спрямувати зусилля спеціалістів центрів зайнятості на безпосередню роботу з клієнтами — особами, які шукають роботу, та роботодавцями — з врахуванням їх особливостей і специфічних потреб, сприятиме прискоренню працевлаштування

безробітних та оперативному укомплектуванню вакансій.

Державна служба зайнятості очікує, що нововведення оцінять і шукачі роботи, і роботодавці, адже із запровадженням нових умов обслуговування вони отримають персонального консультанта, який розроблятиме комплекс заходів для вирішення конкретних проблем працевлаштування чи підбору персоналу.

РОЗДІЛ 3**ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ СЛУЖБОЮ
ЗАЙНЯТОСТІ**

(за результатами експертного інтерв'ю з працівниками Полтавського обласного центру зайнятості)

3.1. Програма дослідження

Актуальність проблеми. Безробіття осіб з інвалідністю є однією із проблем, над вирішенням якої працює служба зайнятості. Безробітним інвалідам надаються соціальні послуги щодо їхньої професійної підготовки та пошуку роботи із врахуванням стану здоров'я та групи інвалідності. У своїй переважній більшості особи із функціональними обмеженнями здоров'я мають бажання працювати, але нерідко ступінь мотивації до трудової діяльності у період пошуку роботи знижується, що може бути пов'язано з невдалим попереднім досвідом роботи, неготовністю до праці у новій сфері тощо. Роботодавці зі свого боку також не завжди готові прийняти на роботу інваліда, оскільки для цього необхідно створювати особливі умови праці. Все це у певній мірі може впливати на результативність надання соціальних послуг такій категорії безробітних службою зайнятості.

Мета дослідження – здійснити експертну оцінку проблеми працевлаштування осіб із функціональними обмеженнями здоров'я службою зайнятості.

Основні завдання дослідження:

- з'ясувати ступінь мотивації осіб із функціональними обмеженнями здоров'я до пошуку роботи після звернення до служби зайнятості;
- визначити можливі бар'єри, що перешкоджають працевлаштуванню осіб з інвалідністю;
- проаналізувати послуги, які надаються безробітним з інвалідністю в службі зайнятості та їх результативність;

36

- з'ясувати можливі шляхи у вирішенні проблеми зайнятості осіб з інвалідністю.

Об'єкт дослідження: безробіття осіб з інвалідністю як соціальне явище.

Предмет дослідження: проблеми працевлаштування осіб з інвалідністю службою зайнятості.

Гіпотеза дослідження: соціальні послуги по працевлаштуванню осіб з інвалідністю, що надає служба зайнятості не є достатньо результативними.

Вибірка дослідження: експерти – працівники Полтавського обласного центру зайнятості, 10 осіб.

Метод дослідження – експертне інтерв'ю.

Інструментарій дослідження – бланк інтерв'ю (див. додаток Б).

3.2. Аналіз результатів дослідження

Результати інтерв'ю з експертами подані у вигляді первинного тексту (відповіді респондента) з подальшим узагальненням відповідей в авторській інтерпретації.

На запитання *«Як Ви вважаєте, наскільки є ефективною державна політика щодо зайнятості осіб з інвалідністю»* **ВІДПОВІДІ** експертів були досить схожими одна на одну. Зокрема, було зауважено, що в Україні все ж відбуваються певні позитивні зміни у державній політиці щодо зайнятості людей інвалідністю. Деякі думки з цього питання наведені нижче.

«Державна політика стосовно зайнятості осіб з інвалідністю у ПОТОЧНОМУ десятилітті поступово змінюється. Насамперед, більше уваги стало приділятися професійній підготовці. Завдяки інклюзивній освіті, наприклад, багатьом людям з функціональними обмеженнями здоров'я вдалося себе реалізувати у професійній діяльності, оскільки відкрились більші можливості для навчання різним професіям, у тому числі у системі вищої освіти» (Провідний фахівець з питань зайнятості відділу організації працевлаштування населення).

«Суттєво посприяло працевлаштуванню осіб з інвалідністю обов'язкове створення для них робочих місць роботодавцями. Хоча нерідко такі робочі місця не є престижними та з низькими заробітними платами» (Фахівець з питань зайнятості І категорії відділу організації працевлаштування населення).

«Важко свідчити про ефективність державної політики щодо зайнятості осіб з інвалідністю, особливо протягом останніх двох років. Зростання безробіття в цілому знайшло відображення й на зайнятості осіб з інвалідністю також» (Заступник начальника відділу організації працевлаштування населення).

«Державна політика досить суперечлива. З одного боку, права осіб з інвалідністю реалізуються в повній мірі, створюються й удосконалюються спеціально обладнані робочі місця, з іншого – скорочується кількість реальних робочих місць для інваліда» (Головний фахівець відділу організації працевлаштування населення).

Експерти наголошують: українське суспільство не готове сприймати людей із особливими потребами. Вони щодня стикаються з непереборними перешкодами як у пошуках роботи, так і в пересуванні по місту. В Україні й досі для людей з обмеженими можливостями не пристосований, зокрема, ані громадський транспорт, ані підземні й наземні переходи, ані магазини тощо.

На поставлене запитання *«До якої вікової категорії належить більшість безробітних з числа людей з обмеженими функціональними можливостями, що перебувають на обліку у службі зайнятості?»* більшість експертів назвали категорію безробітних з третьою групою інвалідності віком від 35 до 55 років.

Можна припустити, що молодь робить спроби знайти роботу самостійно, не вдаючись до звернення у службу зайнятості. А щодо групи інвалідності, то звісно у більшості випадків це є третя, так звана «робоча» група інвалідності.

Наводимо деякі відповіді експертів на поставлене запитання:

«Серед безробітних із обмеженими можливостями переважає 3-тя група

інвалідності та вік від 35 до 55 років. Це пов'язано з тим, що молодь намагається працевлаштуватися власними силами, якщо є така можливість, або навіть, просто не бажає ц еробити, вважаючи безперспективним» (Провідний фахівець відділу активної підтримки безробітних).

«Зазвичай, люди молодого віку, що мають інвалідність рідко звертаються за допомогою до служби зайнятості. Частіше серед клієнтів є особи більш старшого віку, за 35 років» (Фахівець з питань зайнятості 2 категорії відділу відділу активної підтримки безробітних).

Переважає більшість експертів, відповідаючи на питання «Наскільки високою є мотивація людей з обмеженими можливостями в період пошуку ними роботи? Що для них має вирішальне значення при працевлаштуванні?» висловились про недостатній рівень мотивації осіб з інвалідністю до трудової діяльності у період пошуку ними роботи. Чинники, названі експертами, які впливають на мотивацію осіб з інвалідністю щодо працевлаштування заслуговують уваги:

«Пошук роботи особами інвалідністю може бути не достатньо вмотивованим. Однією з причин може бути, наприклад, негативний минулий досвід працевлаштування. Така ситуація, що мала місце у минулому, впливає на психологічний стан інваліда, викликаючи зневіру у власних силах, відчуття страху, відчаю» (Начальник відділу активної підтримки безробітних).

«Переважає більшість осіб з інвалідністю не володіє інформацією про наявні вакансії на ринку праці. Не завжди інвалід є впевненим у тому, що зможе працювати у новій для нього сфері, що також створює підстави до сумнівів у власних силах, занепокоєння, відчуття страху перед невідомим». (Фіхівець з питань зайнятості 1 категорії відділу активної підтримки безробітних).

«Лише незначна частина безробітних із числа осіб з інвалідністю користуються правом отримання разової допомоги на здійснення підприємницької діяльності. Це також є підтвердженням непевності у власних силах, неготовності до нових змін» (Провідний фахівець відділу

активної підтримки безробітних).

«Також серед таких осіб можуть бути ті, що отримали професійне захворювання або травмувалися під час виконання професійних обов'язків. Вони опиняються в безвиході: свою роботу виконувати більше не можуть, а більше нічого не вміють» (Головний фахівець відділу активної підтримки безробітних).

«Той патерналістський настрій у осіб з інвалідністю, який існує, настрої утримання (тобто я хочу отримувати, а працювати – вибачте) є домінуючим серед більшості осіб з інвалідністю. Тобто зараз знайти людину, яка б працювала на півтори тисячі гривень з 8 до 17 години – це буде непросте завдання. Служба зайнятості не може знайти роботу інвалідам ще й тому, що вони самі відмовляються від запропонованої службою зайнятості роботи» (Заступник начальника відділу активної підтримки безробітних).

На запитання щодо можливих перешкод при працевлаштуванні осіб з інвалідністю більшість експертів називають проблеми зі здоров'ям. Серед перешкод – низька мотивація до трудової діяльності, небажання роботодавців брати на роботу осіб із функціональними обмеженнями здоров'я. Тривале безробіття викликає у людини депресію, що також можна вважати перешкодою.

Підтвердженням вищезазначеного свідчать відповіді експертів:

«Можливість працевлаштуватись інваліду залежить від наявності вільних робочих місць, де особи з обмеженими можливостями можуть працювати відповідно до своїх бажань, нахилів і можливостей» (Провідний фахівець відділу взаємодії з роботодавцями).

«Відсутність професійної підготовки або невідповідність її рівня потребам сучасного ринку праці зменшує шанси осіб з інвалідністю на працевлаштування і, як наслідок, на активне соціальне життя» (Фахівець з профнавчання відділу активної підтримки безробітних).

«Роботодавці пропонують в основному вакансії для осіб із низькою

кваліфікацією або взагалі без неї, і відповідно, за мінімальну заробітну плату, що також є перешкодою для працевлаштування інваліда» (Фахівець І категорії відділу взаємодії з роботодавцями).

«Багато роботодавців сьогодні звертаються з проханням просто знайти людину з інвалідністю, яка віддала б їм свої документи, щоб вони в нього просто лежали. Вони готові платити мінімальну заробітну плату, і не морочитись зі створенням робочого місця для людини з інвалідністю. На жаль, таких випадків на сьогодні немало. Багато таких людей саме таким чином і працевлаштовані. Тому що роботодавцю не завжди хочеться створювати належні умови: обладнати пандус до приміщення, де буде працювати людина з інвалідністю, створити належні санітарно-гігієнічні умови, щоб людина змогла вільно зайти в туалет. Краще покласти чийсь документи, платити зарплатню і не мати головного болю» (Головний фахівець відділу взаємодії з роботодавцями).

У Полтавському обласному центрі зайнятості також відзначають, що на рівень зайнятості людей з інвалідністю суттєво впливає відсутність достатньої кількості вільних робочих місць з умовою виконання роботи вдома. Разом з тим експерти відзначають, що роботодавці пропонують в основному вакансії для осіб із низькою кваліфікацією або взагалі без неї, і відповідно, за мінімальну заробітну плату.

Дуже часто роботодавці подають вакансії без урахування можливості працювати на ній людині з певними обмеженнями. «І одразу можна сказати, що це – дискримінаційна практика, яка залишилася у нас, – говорить один із експертів. – Досі існує два види вакансій, які подаються: вакансії для людей з інвалідністю і вакансії загальні. Таким чином це обмежує права людей з інвалідністю і дає право роботодавцям подавати не дуже престижні вакансії для людей з інвалідністю в межах виконання 5% квоти, як це часто буває. І тому важливим питанням є усунення цього дискримінаційного положення».

Перешкодою у працевлаштуванні людей з інвалідністю є висновки Медико -соціальної експертної комісії. Саме МСЕК заповнює індивідуальну

картку, яку отримує людина з особливими потребами, щоб влаштуватися на роботу. У картці мають вказуватися потреби, особливості, а також робиться висновок, ким інвалід може працювати. Дуже часто картки спричинюють купу проблем, коли, наприклад, члени МСЕК вписують туди «діагноз» «непрацездатний», «неважка праця» чи інші заширокі або завузькі формулювання. Особливо важко знайти роботу інвалідам І та ІІ груп, адже 90% із них за довідками МСЕК можуть виконувати роботу без фізичного та психоемоційного навантаження, зі скороченим робочим днем або вдома. «Ми маємо перейти від моделі «чого не може інвалід» до моделі «яку роботу він хоче знайти». МСЕК потрібно ретельніше складати індивідуальні програми реабілітації, зокрема, трудової», – засвідчила експерт.

Як зазначили експерти, одним із пріоритетних напрямків діяльності служби зайнятості є надання широкого спектру якісних соціальних послуг громадянам з обмеженою працездатністю. У Полтавському обласному центрі зайнятості особи з інвалідністю мають можливість самостійно чи за допомогою спеціаліста підібрати роботу, отримати послуги з профорієнтації та професійного навчання, ознайомитися із вакансіями, оволодіти технікою пошуку роботи, обрати професію (з урахуванням медичних показань, програми реабілітації, особистих нахилів та здібностей).

На даний час навчання для всіх категорій безробітних, зокрема для осіб з інвалідністю здійснюється лише під гарантію працевлаштування. Це означає те, що потрібно знайти роботодавця, який погодиться взяти людину на роботу після проходження професійної підготовки або перепідготовки. Тоді, по закінченню, особа буде працевлаштована. У випадках, коли після проходження навчання, безробітний отримує відмову в працевлаштуванні, роботодавець буде змушений відшкодувати службі зайнятості всі кошти, що були витрачені.

Існують й інші варіанти. Наприклад, деякі організації здійснюють набір працівників, з попереднім навчанням, залучаючи при цьому службу зайнятості.

Задля підвищення мотивації людей з інвалідністю до праці та зміни відношення роботодавців до цієї категорії, центром зайнятості проводяться «Дні відкритих дверей для громадян з інвалідністю», ярмарки та міні - ярмарки вакансій для осіб з інвалідністю; тематичні семінари за участю установ та організацій, які опікуються проблемами зайнятості осіб з інвалідністю; семінари - тренінги з роботодавцями; презентації професій та курсів навчання для осіб з інвалідністю. Подана вище інформація узагальнює відповіді опитаних експертів:

«Наш центр зайнятості надає своїм клієнтам цілий спектр безоплатних послуг» (Фахівець 2 категорії відділу активної підтримки безробітних).

«В центрі зайнятості надаються послуги з підбору підходящої роботи та сприянні в працевлаштуванні; організації громадських та тимчасових робіт для безробітних» (Фахівець з питань зайнятості 1 категорії відділу організації працевлаштування населення).

«Служба зайнятості здійснює виплату матеріальної допомоги згідно чинного законодавства; надає профінформаційні та профконсультаційні послуги; послуги з профорієнтації та інші. Профінформаційні та профорієнтаційні семінари відбуваються з регулярністю раз на місяць, за участю партнерів, соціальних служб, громадських та благодійних організацій» (Заступник начальника відділу активної підтримки безробітних).

«Серед послуг, що надає служба зайнятості, така як можливість відвідування семінарів з різноманітної тематики, зокрема для осіб з функціональними обмеженнями здоров'я» (Фахівець 2 категорії відділу активної підтримки безробітних).

За наданою експертами інформацією для працевлаштування осіб із обмеженими можливостями Полтавський міський центр зайнятості співпрацює з приватними та державними підприємствами, що створюють додаткові, спеціально обладнані місця; органами державної влади, які

реалізують державну політику щодо трудової реабілітації даних безробітних, медичними закладами міського та обласного значення. Ця комплексна співпраця допомагає найкращим чином, взявши до уваги об'єктивні причини обмежень в реалізації прав людини на працю, підібрати таку роботу, що задовольнить його і не буде шкодити здоров'ю.

«В процесі працевлаштування осіб із обмеженими можливостями ПМЦЗ співпрацює з приватними та державними підприємствами, що створюють додаткові, спеціально обладнані місця; територіальними органами державної влади, що реалізують державну політику щодо трудової реабілітації даних безробітних, медичними закладами міського та обласного значення» (Фахівець 1 категорії відділу активної підтримки безробітних).

«Під час роботи наша служба організовує спільні зустрічі безробітних із представниками державних організацій, що реалізують державну політику в сфері зайнятості, недержавними організаціями, благодійними фондами та іншими. Ця комплексна співпраця допомагає найкращим чином, взявши до уваги об'єктивні причини обмежень в реалізації людини як працівника, підібрати йому ту роботу, що задовольнить його і не буде шкодити здоров'ю».(Начальник відділу активної підтримки безробітних).

Спільно з експертами було проаналізовано дані статистичної звітності **Полтавського** міського центру зайнятості. Протягом 2023 року у центрі перебувало на обліку 518 осіб з інвалідністю, з них жінок – 227, молоді –135 осіб. Впродовж року було працевлаштовано 56 осіб (11%), з них 26 жінок (12%), 13 (9%) осіб - молодь. Шестеро безробітних із інвалідністю отримали одноразову допомогу по безробіттю на відкриття власної справи. 15 осіб протягом перебування на обліку проходили професійне навчання, 14 з них було працевлаштовано по його закінченню, 20 осіб було залучено до громадських робіт.

Коментуючи показники працевлаштування осіб з інвалідністю, експерти відзначили головні чинники, які суттєво вплинули на результативність **соціальних** послуг, наданих інвалідам у період їхнього перебування на обліку

в центрі зайнятості. Серед них були названі: відсутність належної мотивації в осіб з обмеженими функціональними можливостями до трудової діяльності; певна обмеженість вакантних посад для працевлаштування осіб з інвалідністю; низька оплата праці; існуюча дискримінаційна практика з боку роботодавців при визначенні вакансій для осіб з інвалідністю; суворий і не завжди об'єктивний обмеженість у працевлаштуванні інваліда за висновком МСЕК; недостатня професійна підготовка або невідповідність її рівня потребам сучасного ринку праці тощо.

Відповіді експертів на останнє питання «Які Ви змогли б запропонувати шляхи для покращення зайнятості осіб з інвалідністю?» засвідчили про актуальність зайнятості у створенні рівних можливостей для осіб з особливими потребами. За думкою опитаних, одним з основних напрямків підтримки осіб з інвалідністю є професійна реабілітація, як найважливіша складова частина державної політики в галузі соціального захисту осіб з інвалідністю. Професійна реабілітація осіб з інвалідністю з їх подальшим працевлаштуванням економічно вигідна для держави, так як кошти, вкладені в реабілітацію осіб з інвалідністю, повертатимуться державі у вигляді податкових надходжень за результатами працевлаштування осіб з інвалідністю.

Для осіб з інвалідністю, які не здатні брати участь в основному процесі зайнятості, залишаються затребувані спеціалізовані підприємства. Однак працевлаштування осіб з інвалідністю на спеціалізовані підприємства не можна розглядати як виняткову форму забезпечення зайнятості осіб з інвалідністю і як фундамент, на якому ґрунтується вся політика зайнятості осіб з інвалідністю. Досвід розвинених країн свідчить, що такі підприємства розглядаються не як найкраще місце для людини з інвалідністю, а як «запасний варіант» працевлаштування у випадку, коли немає можливості знайти місце роботи на загальних для всіх умовах. На таких підприємствах використовується праця осіб з інвалідністю, які мають серйозні порушення, для яких фізично неможливо або надто важко створити необхідні умови праці

на звичайному підприємстві.

Більшість осіб з інвалідністю, працевлаштованих на спеціалізованих підприємствах (у спеціалізованих майстернях) у цих країнах, мають обмежені інтелектуальні можливості.

З метою удосконалення стану справ в сфері зайнятості осіб з інвалідністю, за думкою більшості експертів, необхідно провести такі заходи: розробити систему податкових пільг для підприємств і організацій, які використовують працю значного відсотку осіб з інвалідністю; створити в Україні єдиний державний комп'ютерний банк даних осіб з інвалідністю, які потребують професійної реабілітації, можуть і бажають працювати; підвищити рівень державної підтримки підприємств і громадських організацій осіб з інвалідністю.

Для формування в суспільстві уявлення про реальні можливості людей з інвалідністю повноцінно працювати доцільно інформувати громадськість про творчі здібності та трудові можливості осіб з інвалідністю, у т. ч. з важкими вадами здоров'я. Крім того, велике значення має також культивування в суспільстві сприйняття осіб з інвалідністю як рівних членів суспільства у суспільно значущих сферах (влади, управління, виробництва, науки, фінансовій сфері).

Висновки до третього розділу

За результатами опитування, що було проведене на базі Полтавського обласного центру зайнятості автором дипломної роботи серед безробітних з інвалідністю, було виявлено, що незважаючи на позитивні зміни у соціальній політиці України щодо зайнятості осіб з інвалідністю, проблема їхнього працевлаштування залишається на сьогодні досить актуальною. Інваліди як найбільш вразлива група населення потребують більш уважного ставлення з боку держави до їхньої професійної реабілітації та професійної підготовки з подальшим працевлаштуванням зокрема.

Доступність громадян з інвалідністю до багатьох професій та освіти є обмеженою, а отже й у працевлаштуванні такої категорії громадян виникають проблеми.

Однією із причин такої ситуації можна вважати існуючі у суспільстві стереотипи щодо працевлаштування осіб з інвалідністю. Були виявлені найбільш привабливі сфери діяльності для людей з інвалідністю: торгівля, транспорт і зв'язок, охорона здоров'я та соціальна допомога, сфера послуг.

Найголовнішими пріоритетами у роботі особи з обмеженими фізичними можливостями вважають: розмір заробітної плати, умови праці, характер праці.

Найбільшу перевагу серед форм пошуку роботи люди з інвалідністю надають працевлаштуванню за допомогою центра зайнятості, понад чверть опитаних пошук роботи здійснювали б за допомогою друзів, усі запропоновані варіанти пошуку роботи готові спробувати така ж кількість респондентів.

Аналіз рівня обізнаності та ступеня згоди респондентів з існуючими стереотипами щодо працевлаштування осіб з інвалідністю засвідчив про те, що понад чверть респондентів взагалі не в змозі були визначитись із відповіддю. Скоріше всього можна пояснити низькою зацікавленістю до таких тверджень або відсутністю необхідної інформації про існуючі стереотипи.

За результатами експертного інтерв'ю, що проводилося серед фахівців Полтавського міського центру зайнятості, було засвідчено, що в Україні відбуваються певні позитивні зміни у державній політиці щодо зайнятості людей з функціональними обмеженнями здоров'я. Але, разом з тим, експерти наголошують: українське суспільство не готове сприймати людей із особливими потребами. Вони щодня стикаються з непереборними перешкодами як у пошуках роботи, так і в пересуванні по місту. Фахівці також висловились про недостатній рівень мотивації осіб з інвалідністю до трудової діяльності у період пошуку ними роботи.

На запитання щодо можливих перешкод при працевлаштуванні осіб з інвалідністю більшість експертів називають проблеми зі здоров'ям. Серед інших перешкод – низька мотивація до трудової діяльності, небажання роботодавців брати на роботу осіб із функціональними обмеженнями здоров'я. Тривале безробіття викликає у людини депресію, що також можна вважати перешкодою.

Фахівці відзначають, що особам із інвалідністю роботодавці пропонують в основному вакансії для осіб із низькою кваліфікацією або взагалі без неї, і відповідно, за мінімальну заробітну плату.

У Полтавському обласному центрі зайнятості особи з інвалідністю мають можливість самостійно чи за допомогою спеціаліста підібрати роботу, отримати послуги з профорієнтації та професійного навчання, ознайомитися із вакансіями, оволодіти технікою пошуку роботи, обрати професію у відповідності до медичних показань, програми реабілітації, особистих нахилів та здібностей.

Полтавський обласний центр зайнятості співпрацює з приватними та державними підприємствами, що створюють додаткові, спеціально обладнані місця; органами державної влади, які реалізують державну політику щодо трудової реабілітації даних безробітних, медичними закладами міського та обласного значення. Ця комплексна співпраця допомагає, взявши до уваги об'єктивні причини обмежень в реалізації прав людини на працю, підібрати

Таку роботу, що задовольнить його і не буде шкодити здоров`ю.

Схожість

Джерела з Інтернету

220

1	http://sht.odessa.ua/docs/Articles/Chupryn,%20Muromets.pdf	38 джерел	3.7%
2	https://revolution.allbest.ru/sociology/01431532_0.html		3.54%
3	https://docplayer.net/53672889-ledina-tehnologiya-nadannya-socialnih-poslug-centrami-zaynyatosti-ukrayini-udosko	10 джерел	2.78%
4	https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2008/103-90-12.pdf	13 джерел	2.69%
5	http://docplayer.net/44910880-Bezrobittya-yak-kompleksna-socialna-problema.html		2.56%
6	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7167/1/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD...		2.34%
7	http://www.referatu.net.ua/newreferats/68/183596/?page=1	8 джерел	2.21%
8	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/16822/%d0%a1%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%...		1.43%
9	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2546/Aktualni%20problemy%20suchasnoi%20nauky	4 джерела	1.41%
10	http://www.radiosvoboda.ua/content/article/24364674.html	26 джерел	1.13%
11	https://ua-referat.com/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE_%D0%B5%D0	15 джерел	1.3%
12	https://ua-referat.com/?red=60437	2 джерела	1.29%
13	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/23909/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d0%bb%d0%b8%d0%b9%20d1%80%...		1.27%
14	http://referatu.com.ua/newreferats/68/183596/?page=1	2 джерела	0.92%
15	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/16823/%d0%a1%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0	9 джерел	0.89%
16	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/2292/1/%d0%91%d0%b8%d0%ba.pdf	12 джерел	0.79%
17	https://www.sworld.com.ua/konfer35/259.pdf		0.77%
18	https://studfile.net/preview/5642203/page:4		0.51%
19	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/7830/1/%d0%a1%d0%bb%d0%b0%d0%b2%d0%ba%d0%be_%d0%86	2 джерела	0.46%
21	https://serafim-secret.blogspot.com/2011		0.4%

22	https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/15806/4/Tezysy_Ekonomyka_1_t_WEB.pdf	2 джерела	0.36%
24	http://eprints.kname.edu.ua/58519/1/33.pdf	17 джерел	0.34%
25	http://kidmu.com.ua/images/news/2016-2017/12-02/02.12.2016.pdf	2 джерела	0.27%
26	http://glavcom.ua/country/society/bezrobitni-ukrajintsi-pidut-v-armiju-vidnovlennja-shcho-tse-i-jak-pratsjuvatime-88	2 джерела	0.24%
27	http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/29814/1/Sots_rob_2023.pdf		0.23%
28	https://conf-cv.at.ua/forum/131-1402-1	9 джерел	0.22%
29	https://jarch.donnu.edu.ua/article/download/8672/8671		0.2%
30	http://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1841/%d0%9f%d1%80%d0%be%d1%84.%d0%9f%d0%b5%d1%82%...		0.17%
33	http://eprints.zu.edu.ua/31037/1/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%96%D1%81%D0%...	4 джерела	0.13%
34	http://ipk.edu.ua/krugli_stoli/materials/%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%98%20%202017.%20%D0%A7%20%D0%86%D	3 джерела	0.13%
35	https://www.petrimazepa.com/uk/armiya_vidnovlennya_derzhava_bude_zaluchaty_bezrobitnykh_do_oborony_ta_dop	2 джерела	0.13%
37	http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/90	3 джерела	0.12%
38	https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Electronni_naukovi_vidannja/Molod_osvita_nauka_duhovnist/Molod_Zb_tez_2018_part3.pdf		0.12%
40	https://docplayer.net/73533999-Derzhavna-politika-pidtrimki-pidpriemstv-gromadskih-organizacij-invalidiv.html		0.11%
41	http://www.efp.in.ua/en/download/review?id=1123	2 джерела	0.1%
42	https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Dysertatsiia_Dubiaha-YA.-I..pdf	6 джерел	0.1%
43	https://irlykhuml.univer.km.ua/items/1695ef52-0c65-4cb0-ab18-99050b1ab43c/full	6 джерел	0.1%
44	https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/konferentsiia-18.04.2019.pdf		0.09%
45	http://goradm.gov.ua/zainiatist-naselennia/diialnist-sluzhby-zainiatosti-naselennia?print=1&tmpl=component	4 джерела	0.09%
47	http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/78787878/3227/%d0%9f%d0%ba%d0%be%d1%8019-19_%d0%a3%d1	2 джерела	0.08%
49	http://rkr.nuczu.edu.ua/images/053/mag/2023/Orlova.pdf		0.08%

20	Студентська робота	ID файлу: 1016165066	Навчальний заклад: Open International University of Hu	20 Джерело	0.44%
23	Студентська робота	ID файлу: 1016157979	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.34%
31	Студентська робота	ID файлу: 1013802071	Навчальний заклад: Open International University of Hu	41 Джерело	0.16%
32	Студентська робота	ID файлу: 1015936359	Навчальний заклад: Open International University of Hu	17 Джерело	0.14%
36	Студентська робота	ID файлу: 1016098148	Навчальний заклад: Open International University of Hu	4 Джерело	0.12%
39	Студентська робота	ID файлу: 1013556930	Навчальний заклад: Open International University of Hu	2 Джерело	0.11%
46	Студентська робота	ID файлу: 1013358800	Навчальний заклад: Open International University of Hu	2 Джерело	0.09%
48	Студентська робота	ID файлу: 1014541507	Навчальний заклад: Open International University of Hu	5 Джерело	0.08%

Цитати

Цитати

8

- 1 «Про загально-обов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»
- 2 «Серед безробітних із обмеженими можливостями переважає 3ї-тя група 38 інвалідності та вік від 35ї до 55 років. Це пов'язано з тим, що молодь намагається працевлаштуватися власними силами, якщо є така можливість, або навіть, просто неї бажає ц еробити, вважаючи безперспективним»
- 3 «Пошукі роботи особами інвалідністю може бути не достатньої вмотивованим. Однією з причин може бути, наприклад, негативний минулий досвід працевлаштування. Така ситуація, щої мала місце у минулому, впливає на психологічний стан інваліда, викликаючи зневіру у власних силах, відчуття страху, відчаю»
- 4 «Можливість працевлаштуватисьї інваліду залежить від наявності вільних робочих місць, де особи з обмеженими можливостями можуть працюватиї відповідно до своїх бажань, нахилів і можливостейї»
- 5 «І одразуї можна сказати, що це – дискримінаційна практика, якаї залишилася у нас
- 6 Досі існує два види вакансій, які подаються: вакансії для людей з інвалідністю і вакансії загальні. Таким чином це обмежує права людейї з інвалідністю і дає право роботодавцям подаватиї не дуже престижні вакансії для людейї з інвалідністю в межах виконання 5% квоти, які це часто буває. І тому важливим питаннями є усунення цього дискримінаційного положення»
- 7 «Ми маємо перейти від моделі «чого неї може інвалід» до моделі «яку роботу вінї хоче знайти». МСЕК потрібно ретельніше складати індивідуальні програми реабілітації, зокрема, трудової»
- 8 «Наш центр зайнятостії надає своїм клієнтам цілий спектр безоплатних послугї»